

Foto: Terje Rakke

Kommuneplanens samfunnsdel

Moskenes kommune

2023 – 2035

Vedtatt av Moskenes Kommunestyre 13.06.2023 sak 021/23 – Acos sak 21/452

Planen er utarbeidet av Moskenes kommune og KSK

Innhold

Forord	3
Hvordan lese og bruke en kommuneplan?	4
Visjon	6
1 Bolyst	6
2 Et produktivt samfunn.....	7
3 God oppvekst som fremmer livsmestring	10
4 God psykisk og fysisk helse gjennom hele livet.....	13
5 Bærekraftig arealbruk	14
6 Godt samarbeid	19
Hvordan rigger vi kommuneorganisasjonen?	21

Forord

Kommuneplanen er Moskenes kommune sitt overordnede styringsdokument. Kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt, og kommunen vil starte arbeidet med kommunens arealplan.

Kommuneplanen viser de langsiktige utfordringene og mulighetene vi har, og sette retning for utviklingen av lokalsamfunnet vårt, kommunens tjenester og vårt lokaldemokrati. Vi ønsker at Moskenes skal være en attraktiv kommune å bo i. En kommune som utnytter mulighetene vi har og videreutvikler næringslivet med særlig vekt på fiskeri og reiseliv. En kommune der barna har en god oppvekst, kjenner tilhørighet og er stolt over stedet de kommer fra. Vi ønsker at i Moskenes skal vi kunne bo trygt, oppleve fellesskap og ha god helse gjennom hele livet. Vi skal ta vare på natur og miljø, redusere våre klimaavtrykk og leve mest mulig i samspill med naturen. Vår levemåte skal ikke gå på bekostning av naturen eller kommende generasjoners muligheter. Fordi vi er en liten kommune med svært stram økonomi er det viktig at vi samarbeider aktivt med andre kommuner og at vi som bor her samarbeider godt med hverandre. Et levende lokaldemokrati med åpenhet, innsyn og mulighet til å påvirke er en viktig del av dette samarbeidet. Kommuneorganisasjonen må også fungere godt. Den må ha kompetanse, kapasitet og være riktig organisert for å bidra til å realisere målene. Dette er kort fortalt de innsatsområdene som har vokst fram gjennom prosessen og som du finner i denne planen.

Kommunestyret har selv hatt to seminar underveis for å drøfte utfordringer og muligheter, drøfte innspill som er kommet og peke ut innsatsområder. Og formannskapet har hatt flere behandlinger av planen underveis. Planen har vokst fram gjennom innspill fra veldig mange. Enkeltpersoner, frivillige lag og organisasjoner, andre offentlige organisasjoner, næringslivet og ledergruppen i kommunen har vært viktige. Ca 50 personer deltok på Åpent møte den 30. januar på Sørpågen skole.

Åpent møte om ny kommuneplan 30. januar 2023.
Foto: Moskenes kommune

Gjennom høringsrunden har det kommet inn i alt 16 høringsuttalelser. På vegne av kommunestyret retter jeg en stor takk til alle som har bidratt med innspill både på åpent møte og gjennom høringsuttalelser. Alle innspill og høringsuttalelser er ikke tatt til følge. En kommuneplan må balansere mange ulike interesser og ønsker. Noen ganger kan de stå i motstrid til hverandre. Administrasjonen har hatt ansvaret for å sy sammen innspillene til et forslag til en helhetlig og realistisk plan. Administrasjonen har arbeidet slik at alle innspill har blitt sortert og lagt inn under hvert av de seks kapitlene, og så har teksten blitt redigert gjennom mange runder i administrasjonen og gjennom den politiske behandlingen, til den planen dere kan lese her.

Lillian Irene Rasmussen
Ordfører

Hvordan lese og bruke en kommuneplan?

Målene og hvordan vi når dem

Kommuneplanens samfunnsdel skal vise de langsiktige utfordringene og mulighetene vi har og sette retning for utviklingen av kommunesamfunnet vårt. Utfordringene blir kort beskrevet innledningsvis på hvert av innsatsområdene. Målene vil være overordnede og de finner du under «Slik vil vi ha det». Hvordan vi når målene har vi samlet under overskriften «Slik gjør vi det». Eneste unntak er kapittel 5 – Bærekraftig arealbruk. Her foreslås 16 føringer og politiske prioriteringer i arbeidet med framtidig arealplanlegging.

Nasjonale og regionale forventninger til kommunal planlegging

Regjeringen forventer at alle kommuner legger FNs bærekraftsmål til grunn for sin planlegging. De 17 målene kan systematiseres i følgende modell, som viser hvilke mål som omhandler de tre dimensjonene økonomi, sosial og miljø. Bærekraftbegrepet handler om at vi skal tenke på de tre dimensjonene samtidig. De valgene vi gjør skal stå seg både når vi teker på sosiale konsekvenser, økonomiske konsekvenser, og miljømessige konsekvenser.

FNS tre bærekraftsdimensjoner og tilhørende bærekraftsmål (Kilde: Azote Images for Stockholm Resilience Centre)

Nordland fylkeskommune har som oppgave å være en samfunnsutvikler og skal bidra til å gi strategisk retning, koordinere og mobilisere til et robust Nordland. Gjeldende Fylkesplan for Nordland 2013 – 2025 inneholder klare mål for samfunnsutviklingen og arealpolitikk i Nordland. Det

er et mål at Moskenes kommune sin kommuneplanens samfunnsdel og arealdel skal sammenfalle godt med de regionale føringene.

Samarbeid er avgjørende

For de fleste målene vil det være slik at vi bare kan nå dem gjennom samarbeid. Som eksempler kan vi nevne at utvikling av et mer bærekraftig reiseliv og tilrettelegging for en bærekraftig fiskerinæring, der vi stimulerer til å rekruttere unge, må skje i nært samarbeid mellom kommunen og næringene selv. Arbeidet for den gode oppveksten vi ønsker for barn og unge må skje i nært samarbeid mellom skoler og barnehager, barnehagebarna og elevene, foreldrene, idrettslagene, velforeningene med flere.

FNs bærekraftsmål

Vi håper at mange av dere som leser planen og ser at dere kan spille en rolle i å realisere målene, vil bli med i et samarbeid slik at vi kan nå målene sammen.

Kommunen vil ikke kunne arbeide med alle mål på en gang, så noe av dialogen må handle om når det er best å jobbe med de ulike målene.

Også for kommunens enheter og sektorer vil det være avgjørende å samarbeide på tvers. Målene peker utover hver enkelt enhet og krever innsats fra flere.

Kommuneplanens samfunnsdel er utgangspunktet

Moskenes kommune vil bruke kommuneplanens samfunnsdel som utgangspunkt for å utvikle den overordnede «kommuneplanens arealdel». Arealdelen beskriver hvordan vi skal bruke arealene i kommunen framover innenfor rammen av lover for forskrifter, og regionale og statlige planer. Den

Foto: Terje Rakke

overordnede kommuneplanens samfunnsdel danner også utgangspunkt for ulike temaplaner som går mer i dybden.

Hvert år lager kommunen et budsjett for det neste året og en tilhørende økonomiplan for de kommende fire år. Kommunestyret vedtar hvilke deler av kommuneplanen som kommunen skal følge opp med konkrete tiltak det kommende året. Budsjett og økonomiplan blir dermed kommunens handlingsprogram.

For hver fireårig valgperiode vedtar kommunestyret, i løpet av det første året, en planstrategi som viser om kommuneplanens samfunnsdel eller arealdel skal videreføres, revideres eller lages på nytt, og hvilke temaplaner som skal revideres eller lages nye i valgperioden.

Kommuneplanen behandles av kommunestyret i hver kommunestyreperiode

Kommunen vår har vært med i KS-prosjektet «Distriktskommune 3.0» og innsiktene herfra er blant annet at det er av stor betydning at et nytt kommunestyre tidlig får mulighet til å revidere planen for å sikre eierskap og kobling mot viktige politiske ambisjoner for fireårsperioden.

Kommuneplanens samfunnsdel tas opp til gjennomgang eventuell revidering høsten 2023 for nytt kommunestyre.

Visjon

Et bærekraftig Moskenes med et hav av muligheter

1 Bolyst

FNs bærekraftsmål nr 11 er formulert slik: «Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige». «Bolyst» rommer viktige deler av FN målet. Summen av bostedskvaliteter er det som gjør at vi som bor i kommunen ønsker å bli, og at vi tiltrekker oss nye innbyggere.

Folketallsprognosene fra SSB (middelalternativet) viser at vi vil ha en svak økning i antall innbyggere til 1.074 i år 2030 og 1.164 i år 2050. Men samtidig vil det blir flere eldre og færre yrkesaktive. Mangelen på yrkesaktive er en utfordring i dag og vil bli en enda større utfordring for private og offentlige arbeidsgivere framover. For kommunen som arbeidsgiver vil det trolig bli størst gap innen helse. Å få tak i utdannet helsepersonell vil bli mer krevende.

Derfor trenger vi å styrke bolysten. Barnehagebarna vil ha fine steder å

Hvordan skal vi jobbe for å rekruttere flere foreldre eller nye innbyggere inn i styrene for idrettslagene?

leke og møtes, og barn unge etterspør møteplasser, butikker, god transport og en bredere meny av aktiviteter. Gode møteplasser og aktiviteter etterspørres også av alle andre

Foto: Terje Rakke

«En lekeplass med forskjellige leker, jeg har bare en trampoline i hagen min.»

aldersgrupper. Universell utforming er en viktig forventning. I Moskenes har vi et sterkt reiseliv som gjør at vi kan ha et mangfoldig tilbud til befolkningen i form av spisesteder og aktiviteter. Det gir oss mulighet for mikrourbanitet (stedsutvikling i sentrum), som blir stadig viktigere for å skape bolyst. Tar vi vare på naturen, vår egenart og identitet, sørger for at det finnes gode møteplasser og aktiviteter, kommunale tjenester og tilgjengelige boliger, vil vi skape bolyst.

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Moskenes skal være en trygg og trivelig kommune å bo i	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus på folkehelse og tilrettelegging for alle. Gode kulturtilbud. Helårsåpne tilbud som bibliotek, basseng og gymsal • Flere innendørs aktiviteter for barn og unge. Fotballhall, klatrevegg, skytebane osv • Arbeide for å ruste opp skolens uteområder og vitalisere ungdomsklubben • Mulighet for å låne utstyr gjennom utlånsentral. • Forskjønning i sentrumsnære områder.

	<ul style="list-style-type: none"> • Tilrettelegge for at boligmassen passer de ulike behovene i befolkninga – universell utforming • Tilrettelegge for boliger til ungdom. Vurdere konseptet leie for å eie • Utnytte ordningene i husbanken • Jobbe for å opprettholde Nordlandssykehuset, avdeling Lofoten, med akutttilbud og fødetilbud
Ungdommen vår skal få muligheter som gjør at de ønsker å bli i kommunen og komme tilbake til kommunen	<ul style="list-style-type: none"> • Veilede ungdommen til å ta utdanninger som gir arbeidsmuligheter i kommunen • Skape tettere kontakt mellom næringsliv, lag/foreninger, skole, og oppmuntre til at ungdom får praksisplass, sommerjobb og lærlingeplass • Bidra til å tilrettelegge for nye arbeidsplasser • Ta inn lærlinger
Vi skal tiltrekke oss tilflyttere og besøkende	<ul style="list-style-type: none"> • Er med på å utvikle og prøve ut nye prosjekter • Synliggjøre tydelig at tilflyttere er ønsket og betyr mye for kommunen • Gi god informasjon til besøkende og tilflyttere • Ha et variert botilbud. • Ha allsidige møteplasser for alle aldre
Vi skal kommunisere våre kvaliteter til nåværende og framtidige innbyggere	<ul style="list-style-type: none"> • Framsnakke Moskenes, kvalitetene og tilbudene som finnes • Synliggjøre det positive arbeidet i frivillig sektor • Drive aktivt informasjonsarbeid og koordinere dette med næringslivet. • Verne kulturminnene og formidle vår kulturhistorie
Trafikksikker kommune	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide for en mest mulig trafikksikker kommune for eksempel ved gang- og sykkelsti langs E10, skilting «barn leker», gangfelt, fartsdempende tiltak, godt veivedlikehold, rassikring mm

2 Et produktivt samfunn

FNs bærekraftsmål nr 12 handler om å sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre. I Moskenes er fiskeri og reiseliv de store næringene. I forhold til innbyggertall er vi den kommunen i landet med flest fiskere og vi har et profesjonelt og velutviklet reiseliv. Naturen som omgir oss har en enorm tiltrekningskraft og er i verdensklasse. Moskenes kommune har forpliktet seg til å være en bærekraftig reiselivskommune.

Utfordringene vi står overfor er flere. Vi trenger å utvikle et mer bærekraftig reiseliv. Besøksforvaltningen er ikke er godt nok håndtert slik at vi får konflikter mellom innbyggere og besøkende. Besøksforvaltningen handler ikke først og fremst om de som kommer på besøk, men hvordan vi tar vare på lokalsamfunnet vårt, og naturen vår. Mange opplever at volumet av besøkende er så stort at lokalbefolkningen fortregnes. Dette omhandler både tettstedene og friluftslivet. Det er også krevende å rekruttere kompetanse til ledige stillinger både i næringslivet og for kommuneorganisasjonen. Og det faktum at mange boliger brukes som fritidsboliger og fritidsboligutleie gjør at det er vanskelig for ansatte å skaffe seg bolig. Vi har også innbyggere som står utenfor arbeidslivet, men som har ressurser. Hvordan sørger vi for at de bidrar med sine ressurser til det beste for samfunnet?

Foto: Bård Løken

Kort transport til fiskefeltene og passive fiskeredskaper gjør at det brukes lite energi i kystfisket. Lofoten har store fiskeressurser og ideell temperatur for tørking av fisk. Tørrfisk er et grønt produkt. Torskebestanden er blant de mest bærekraftige bestandene vi har. Hvalfangst gir oss det kjøttet som har lavest Co2 utslipp per kilo. I næringen drøftes likevel tiltak for å gjøre den enda grønnere: Grønn motorkraft med batteridrevne sjarker, hybrider og hydrogendrift er eksempler.

...grønne og bærekraftige havnæring. Kort vei ut til fiskefeltet – vi bruker veldig lite energi for å få opp råstoffet

Reiselivet satser også på bærekraft og utvikler strategier der hensynet til natur og lokalbefolkning løftes fram. Det arbeides med merket for et bærekraftig reiseliv og det regenerative reiselivet. I «det regenerative reiselivet» er det fokus på å støtte opp om økosystemene og bidra til å bevare natur.

Foto: Kjell Ove Storvik

Foto: Terje Rakke

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Næringsvennlig kommune	<ul style="list-style-type: none"> • Ha en åpen dør inn til den kommunale administrasjon og lett tilgang til basisinformasjon • Gi råd og veiledning i næringssspørsmål

	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke kompetansen i næringer og bransjeforeninger – dialog om planer og viktige kommunale saker • Oppdatert kommunal nettside, elektroniske søknadsmuligheter • Gode kommunale tjenester - nok barnehageplasser, rask saksbehandling om noen ønsker å bygge/endre en bolig • Arbeide for å få til åpningstider i barnehage og SFO som er tilpasset arbeidslivets behov. • Veilede for mer grønn omstilling i alle typer næringer: Sertifiseringer, resirkulering og gjenbruk. Oppmuntre restaurantnæringer og overnattingssted til å bruke lokale leverandører og høste lokale ressurser. • Kommunen oppmuntrer til å tenke helhetlig og kreativt og skaper samhandling mellom næringer
<p>Effektiv infrastruktur</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Være pådrivere ovenfor statlige og regionale myndigheter innen samferdsel for å sikre frekvenser og samkjøring buss/fly/båt, hele året • Være pådriver overfor Stat og fylke når det gjelder veistandard og veivedlikehold • Arbeide for å ha en velfungerende taxitjeneste • Arbeide for utbedring av E10. Fjerne flaskehalser. Redusert reisetid til Leknes slik at vi kan være del av et større arbeidsmarked
<p>Kommunen tar en aktiv rolle i besøksforvaltningen i samarbeid med næringslivet og innbyggerne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen som organisasjon skal være et ansvarlig vertskap til det beste for gjester og lokalbefolkning, i samarbeid med øvrige kommuner i Lofoten. Kommunen vurderer konsekvenser og går i dialog med reiselivets ulike aktører • Sørge for god og lett tilgjengelig informasjon til egne innbyggere og våre gjester, både før og under reisen. Veilede besøkende mot bestemte turdestinasjoner, som gir mindre press på nasjonalparken og utsatte områder • Ansvarliggjøre turistene (slik vil vi ha det/Guidelines) • Utnytte besøksbidrag til å bygge en god infrastruktur. Sikre god avfallshåndtering, toalettløsninger, parkering, skilting, informasjonsformidling. • Styrke lokalt og regionalt samarbeid om besøksforvaltningen i nært samarbeid med næringslivet og innbyggerne. • Kommunen skal etablere en besøksforvaltningsgruppe for å formalisere arbeidet med besøksforvaltning, fordele ansvar, sikre informasjonsflyt og en mer strategisk håndtering av besøksforvaltning i kommunen. • Fremme lokal verdiskapning – regulere besøkene gjennom kai adgang, antall anløp og antall personer, arealtilgang

	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeide med Lofotodden Nasjonalpark for hindre at belastningen på naturen fra besøkende ikke blir for stor i nasjonalparken og i randsonene • Vedta hensynssoner i tråd med plan og bygningsloven i utsatte områder og friluftsforskrift som sikrer naturens tålegrenser og hensynet til lokalbefolkningen. Vurdere økt bruk av teltforbud • Oppmuntre til at lokale guider brukes fordi lokalkunnskapen er stor og informasjonsflyten god • Samhandle enda tettere med de andre kommunene i Lofoten og med destinasjonsselskapet for koordinering - stille krav til cruiseagenter og rederier
En bærekraftig fiskerinæring	<ul style="list-style-type: none"> • Lage plan for utbedring/forbedring av havner og liggeforhold slik at kommunens behov kommer inn på Nasjonal Transportplan NTP eller inn i planene til Kystverket. Planlegge for bærekraft • Oppmuntre til fiskeriutdanning og legge til rette for lærlingeplasser - synliggjøre mulighetene ved fiskeri og havbruk, arbeid hele året • Legge til rette for bedre avfallshåndtering i havner og for fiskeindustri og evt. kommersiell utnyttelse
Kommunen støtter ny næringsutvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Gi veiledning og behandle søknader, bistå ved søknader til næringsfond, Innovasjon Norge mm
Alle innbyggere bidrar i arbeidslivet med sine ressurser	<ul style="list-style-type: none"> • Engasjere dem som står utenfor arbeidslivet på kommunale arbeidsplasser i samarbeid med NAV. Oppmuntre private bedrifter til å gjøre det samme
Bedre tilgang på kraft lokalt	<ul style="list-style-type: none"> • Påvirke nasjonale myndigheter. Vurdere muligheter for å legge til rette for lokal produksjon av fornybar kraft

3 God oppvekst som fremmer livsmestring

FNs bærekraftsmål nr. 4 handler om å sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring. Målet om god oppvekst som

Foto: Espen Mortensen

fremmer livsmestring peker på hele barndommen og ungdomstiden. Vi ønsker at våre barn og unge skal få leke, lære og mestre slik at de er godt rustet til å møte verden, og stolt av stedet de kommer fra. Personalet i barnehagen opplever at barna trives og opplever en aktiv foreldregruppe som hjelper til med å tilrettelegge for aktiviteter. Elevene ved Sørpågen skole er fornøyd med skolen sin, og opplever at nærmiljøet er bra og at resurspersoner i lokalsamfunnet bidrar positivt. Samholdet blant elevene er bra. Utfordringene som elevene peker på er få tilvalgsfag, for få aktivitetsmuligheter på fritiden, for dårlig busstilbud som ikke er tilpasset aktivitetene, og manglende koordinering av ungdomstilbudet. Blant personalet både i skole og barnehage er stram kommuneøkonomi og det å beholde og rekruttere kompetanse de største utfordringene.

	unges mulighet til å treffes og delta på aktiviteter
Barn og unge skal ha en helsefremmende oppvekst	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikle og styrke barnas sosiale kompetanse • Skape gode oppvekstvilkår for barn og unge, hjem/skole/barnevern • La elevene få praksis i det lokale næringslivet – se mulighetene • Ha varierte og gode anlegg for kultur, idrett og friluftsliv • Tilby møteplasser på tvers av generasjonene • Mulighet for flere innendørs aktiviteter for barn og unge. Fotballhall, klatrevegg, skytebane mm
Barn og unge skal kjenne samfunnet, og hverandre	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for møter mellom barn og unge i kommunen, og i nabo kommunene • Gi barn og unge mulighet til å bli kjent med hele kommunen. Samarbeide med næringsliv i skole og barnehage • Regelmessige møter mellom barn og unge fra kommunens ulike kretser • Gi unge mulighet til å holde kontakt med hverandre og kommunen også etter de begynner på videregående skole • Temadager for skoleelever om næring i kommunen
Barn og unge skal erfare at de blir lyttet til og ha reell innflytelse	<ul style="list-style-type: none"> • Invitere unge i Moskenes til dialog med politikere og kommuneadministrasjon. • Tilrettelegge arenaer der barn og unge deltar aktivt • Gi enkel oversikt over saker som berører unge og la ungdomsrådet få mulighet til å uttale seg
Ha helsefremmende og forebyggende aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> • Forebygge og treffe tiltak mot mobbing (MOT) • Tilrettelegge for variert kultur, idretts- og friluftsliv • Bekjempe ensomhet • Tilby åpen dør i skolen, lav terskel for å ta kontakt med voksne • Ha temadager om psykisk helse på skolene • Samarbeide med frivilligsentralen – la elever hjelpe eldre som trenger hjelp til diverse
De som jobber med barn og unge skal ha høy kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for relevant etter- og videreutdanning • Organisere driften for best mulig utnyttelse av kompetansen • Rekruttere og beholde riktig kompetanse – gode rekrutteringsprosesser – tidlig ute

4 God psykisk og fysisk helse gjennom hele livet

FNs bærekraftsmål nr 3 sier at vi skal sikre god helse og livskvalitet, uansett alder. Vi ønsker at

alle mennesker skal få utfolde seg og leve meningsfulle og aktive liv der man får brukt sine ressurser. I gjennomsnitt trenger 15% av oss tilrettelegging av en eller annen

art. Vi har et godt samfunn når vi legger til rette slik at funksjonsnedsettelse ikke blir en hindring. Vi er på vei mot et samfunn med flere eldre, og eldre har statistisk sett behov for flere helse- og omsorgstjenester enn yngre. Men ifølge Helsepersonellkommissjonens rapport fra

2023 kan vi ikke forvente at vi kan øke antallet helsepersonell. Vi må få flest mulig av de vi har til å jobbe fulltid, vi må endre på oppgavedelingen mellom ulike yrkesgrupper i helse og omsorg, bruke velferdsteknologi, samarbeide mer med frivillige og pårørende, utvikle et mer aldersvennlig samfunn der det er lettere å klare seg selv. Det private næringslivet må legge til rette for universell utforming og hjelpe til med å skape et mer aldersvennlig samfunn. Vi må ta ansvar for å planlegge vår egen alderdom. Vi må bo lengre hjemme. Det er i tråd med de fleste sine egne ønsker. Men da må vi legge til rette for at det blir trygt, at vi har gode felleskap vi kan delta i og passer på hverandre i gode naboskap og lokalsamfunn.

Vi har også boligsosiale utfordringer i vår kommune med relativt høy andel barn i lavinntektsfamilier som leier og bor trangt, og relativt mange uføre som bor sammen med foreldre. Aktiv bruk av Startlån fra Husbanken kan her være et godt virkemiddel.

Folkehelseprofilen for Moskenes 2023 viser at en av våre utfordringer er utenforskap hos unge 15-29 år. I Nordland fylke er tallet 8,9 % mens for våre unge er tallet 15,4 %. Når det gjelder graden av gjennomføring av videregående opplæring så ligger vi tett på landsgjennomsnittet. Dette viser Oppvekstprofilen for Moskenes 2023.

Foto: Kristin Folsland Olsen

Lav terskel for å kontakte helse og omsorg for å komme i kontakt med en besøksvenn

Foto: Foto: Bård Løken

De utfordringene vi nevner ovenfor må vi møte sammen som samfunn, kommunen, frivilligheten, næringsliv og hver og en av oss som enkeltindivider. Kommunen må sørge for flere trinn i omsorgstjenesten for å gi riktig hjelp til riktig omsorgsbehov. Kommunen har en krevende økonomi men også et godt utgangspunkt. Vi har en enkel geografi, et fortettet og lett-drevet samfunn med relativt korte

avstander, sentralisert drift med et sykehjem og et legekantor med godt utstyr.

Vi ønsker at Moskenes kommune skal være i forkant og ha fokus på helsefremmende tiltak, ha gode og tverrfaglige tjenester på riktig nivå.

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
God livskvalitet gjennom hele livsløpet	<ul style="list-style-type: none"> • Sammenhengende tjenester til familier, barn og unge – samarbeid og samskapte løsninger • Aktivt folkehelsearbeid: Fysisk aktivitet, kultur/fritid, mestring og trivsel. Nå utsatte grupper med tiltak som er godt tilpasset målgruppen • Fokus på helsefremming og forebygging • Ha tilbud til hjemmeboende med behov for møteplasser (dagsenter) • Sikre framkommelighet for alle i hele kommunen – universell utforming • Bruke startlån fra Husbanken strategisk for å fremme bedre boligsosiale forhold
Trygge livsløp	<ul style="list-style-type: none"> • Botilbud som er tilpasset behovet til de som trenger det • Ha gode tjenester som avlaster de som trenger det • Kommunisere tydelige forventninger om at alle må planlegge egen alderdom. Veilede
God omsorg	<ul style="list-style-type: none"> • Omsorg gitt på riktig nivå og til rett tid (omsorgstrappa) • Riktig kompetanse (tilgjengelig og brukt rett) • Sikre at alle får brukt egne ressurser og kjenner på mestring og at de får bidra • Tar i bruk gode velferdsteknologiske løsninger
Innbyggerne og frivilligheten mobiliseres og anerkjennes som ressurs	<ul style="list-style-type: none"> • Medvirkning • Legge til rette for at innbyggerne får bidra som ressurs i fellesskapet • Koordinere frivillig innsats mellom kommunale tjenester og brukere • Fokus på likeverd, fellesskap og inkludering • Utnytte ressursene fra de som står utenfor arbeidslivet i dag
God tilrettelegging	<ul style="list-style-type: none"> • Tilrettelagte tjenester: Arbeidsplasser, dagtilbud, barneboliger • Tilbud for arbeidsuføre/syke, sosial møteplass

5 Bærekraftig arealbruk

I dette kapittelet skal vi beskrive Moskenes kommunes arealstrategi, det vil si overordnede føringer for hvordan arealet i kommunen skal brukes. Føringene utledes av målene i denne kommuneplanens samfunnsdel og disse føringene vil danne utgangspunktet for det kommende arbeidet med kommuneplanens arealdel.

I arealstrategien ønsker vi å leve opp til vårt ansvar for at fremtidige generasjoner skal ha muligheter til livsgrunnlag og utvikling både lokalt og globalt. Det er mange av FNs bærekraftsmål som er relevant for oss når vi utarbeider en arealstrategi. Her har vi trukket fram syv av dem som er viktige:

Alle Lofoten-kommunene har vedtatt å lage arealregnskap fra og med 2023. Det vil si at vi fører oversikt over hvor mye uberørt natur vi tar i bruk, og hva vi evt. restaurerer av natur. Kommunens innsikt fra arbeid med kommunedelplan for naturmangfold skal også få konsekvenser for utformingen av kommuneplanens arealdel. I dag vet vi at velfungerende økosystemer har stor verdi for oss og reduserer omfanget som klimakrisen ellers ville hatt. Klimautfordringene påvirker naturmangfold og livsgrunnlaget i kommunen og understreke betydningen av å arbeide med klimatilpasning for å ivareta samfunnssikkerhet.

Vern av naturen må av hensyn til stedets egenart være forutsetningen for all utvikling

Nasjonale myndigheter har undertegnet FNs naturavtale som har som mål å stanse og reversere tap av natur, og gi oss mer natur innen 2030. Disse hensynene har ført til at noen kommuner allerede har vedtatt at de skal være arealnøytrale. Det vil si å ikke bruke mer uberørt natur, eller ikke bruke mer uberørt natur enn de restaurerer.

Vi arbeider allerede med klimabudsjett og klimaregnskap gjennom samarbeidet i Lofotrådet og har vi forpliktet oss til å legge til rette for reduksjon i utslipp av klimagasser i tråd med nasjonale målsettinger.

Arealstrategien må legge til rette for at vi når disse målene. Det vil si fremme bærekraft i sosial, økonomisk og miljømessig betydning, fremme bolyst, ha et bærekraftig næringsliv med særlig vekt på fiskeri og reiseliv, god oppvekst, og til sist god helse. I dette arbeidet er det også viktig å se koblingene mot andre kommunale planer, som for eksempel Folkehelseplanen for perioden 2019-2024.

Legge til rette for leiligheter, helst i tilknytning til butikk og offentlig kommunikasjon

Det er stor knapphet på areal og arealbruk er derfor konfliktfylt. Kommunenes styring av arealbruken gir også areal ulik verdi. Arealbruken vil også påvirke kommunens profil og identitet. Skal kommunens fremtid og særegenhet være store anlegg/bebyggelse, eller er det ønskelig å ta mest mulig vare på de små?

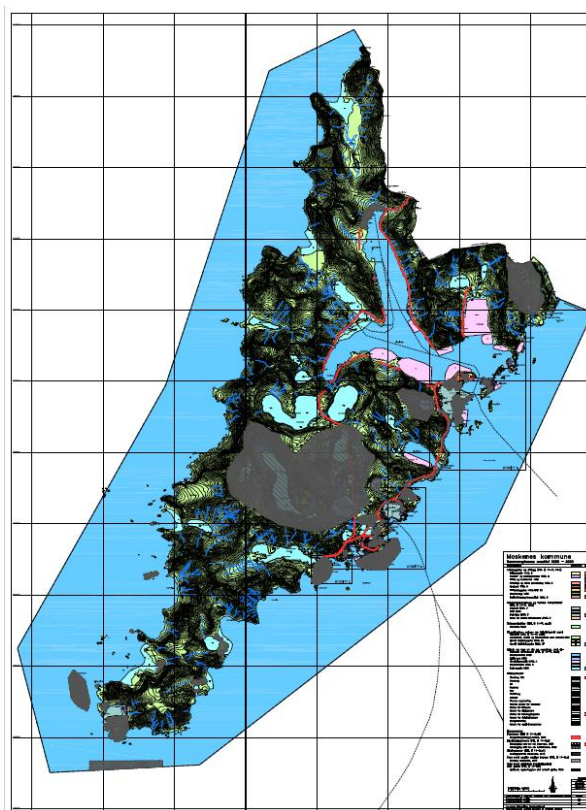
Følgende 16 føringer foreslås:

1. Det skal være bred deltakelse i arealplanprosesser slik at alle interessenter får komme fram med sine synspunkt. Barn og unges stemme skal ivaretas spesielt. Gjennom prosessen kartlegges det blant annet hvilke behov fiskeri, industri, reiseliv og annen næring har for fremtiden.
2. Utbygging kan bare skje på areal som er vurdert eller undersøkt med hensyn til risiko og sårbarhet generelt og kulturminner og biologisk mangfold spesielt.
3. Det biologiske mangfoldet skal ivaretas, bl.a. ved å skjerme inngrepsfrie naturområder, vassdrag og våtmarksområder, og prioriterte områder i kommunedelplan for naturmangfold som skal skjermes mot miljøpåkjenninger.
4. Utbygginger skal preges av tilgjengelighet og sikkerhet for alle. Dette gjelder særlig overvannsfare, rasfare, trafiksikkerhet, og personer med nedsatt funksjonsevne og eldre sitt brukerkrav – universell utforming.
5. Allmennhetens tilgang til natur og friarealer skal sikres. Spesielt hensyntas naturstier og strandsonen som mest mulig urørte områder.

Foto: Johnny Mazzilli

6. Fellesinteresser som gjelder hensyn til folkehelse og en god oppvekst, behov for møteplasser og fellesareal, og behov for boligbygging skal ivaretas. Utvikling av et aldersvennlig samfunn skal være et gjennomgående perspektiv.
7. Utbygging og tiltak i kystsonen skal gjennomføres etter plan, og kommunens sjøareal skal planlegges inn i kommunens arealdel.
8. Vernehensyn i randsonene av nasjonalparken skal ivaretas. Det kan opprettes hensynssoner ved behov i samråd med nasjonalparkstyret.
9. Boligbygging utenom tettstedene og utenom stedbunden næring bør fortrinnsvis skje i klynger med nærhet til offentlig veg og skolebuss. Trafiksikkerheten skal være ivaretatt før utbygging.
10. Næringsutbygging bør skje i områder med lavt konfliktnivå og skal tilpasses omgivelsene. Dette gjelder også ved etableringer av for eksempel småkraftverk, fiskeoppdrett i sjø eller landanlegg og skjelldyrking.
11. Bolig og fritidsbebyggelse skal skje i områder som er klarert for dette i kommuneplanens arealdel.

Faksimile av kartet i Kommuneplanenes arealdel fra 2011.

12. Det skal legges vekt på god estetikk tilpasset stedets egenart ved oppføring av nye bygg.
13. Areal for kai plass og areal egnet til fiskehjeller for tørking av fisk skal ivaretas.
14. Sjøgrunn med dybdeforhold av verdi for fiskerinæringen skal ivaretas. Behov for sjøgrunn kartlegges og det skal være dialog med alle næringer og foretas interesseavveininger.
15. Tilrettelegging for mobilitet og universell utforming vektlegges.
16. Ved utbygging av større anlegg og reiselivsdestinasjoner foretas en helhetlig vurdering av realistisk kapasitet til stedets øvrige infrastruktur.

Politiske prioriteringer i arbeidet med framtidig arealplanlegging:

Samfunnssikkerhet	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføre ROS-analyse hvert år som del av arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Bruke funnene fra ROS-analysen aktivt i vår arealplanlegging
Boligutvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide for en bærekraftig boligpolitikk som bl a er tilpasset næringslivets behov for boliger til ansatte • Kommunalt regulerte boligfelt bør ferdigstilles og nye planlegges • Energisparende tiltak i boligmassen f. eks. + hus, minihus • Oppmuntre til privat boligbygging • Bofellesskap for eldre med enkel tilgang til butikk og aktiviteter
Næringsutvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Ha en arealplan som tilrettelegger for næringsutvikling basert på næringenes behov og som balanserer hensynet til vern • Sjøgrunn holdes av til sjørettet næring • Tørkekapasitet for fiskeprodukter bevares. (Hensiken er å synliggjøre ønske om fleksibilitet ift. Mulig framtidig geografisk plassering, og at det er viktigste er å sikre kapasitet for fremtiden) • Lage plan for utbedring/forbedring av havner og liggeforhold slik at kommunens havner kan komme inn i NTP eller inn i planene til Kystverket • For å sikre levering av råstoff til lokale fiskebruk er det også viktig at det er liggekaier for tilreisende fiskere • Oppdrettslokaliteter må ikke låses fast til kun en type oppdrett, men være fleksibelt for hvilken type bruk, også levendelagring • Sjøgrunn som kan brukes av fiskerne forbeholdes til fiskeriene • Kommuneplanens arealdel må konkretisere hvordan turisme kan foregå innenfor naturens og innbyggernes tålegrense. Turistnæringen i kommunen må planlegges og reguleres ut ifra hva infrastruktur som veier, stier, parkering, sanitære fasiliteter er dimensjonert for
Infrastruktur	<ul style="list-style-type: none"> • Forbedre trafikknutepunkter og legge til rette parkeringsområder • Kartlegging av infrastruktur i forbindelse med at hydrogen er valgt som framtidig drivstoff på fergesambandet Bodø-

	<p>Moskenes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiltplan og trafikkstyring • Arbeide for å ruste opp veiene som brukes til frakt av fisk ut fra fiskemottakene • Ta tak i utslipp fra avløp (gjelder hele kommunen) bl a der avløpsrør er over høyeste høyvann og der utskifting er mangelfull. Vurdere å arbeide interkommunalt for å sikre lavest mulig kostnader ved større investeringer i avløpsanlegg • Lage kondisjonsbane med diverse apparater utendørs
Regulere friluftsliv	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunale friområder vernes mot uheldige ringvirkninger for naturmiljø, beboere og lokalsamfunn og for å forbedre opplevelsen for besøkende. Innføre nødvendige bestemmelser og guidelines • Etablere besøksforvaltningsgruppe • Samarbeide om realisering av besøksstrategien for Lofotodden nasjonalpark, administrativt utvalg
Energi	<ul style="list-style-type: none"> • Planverket bør ikke være til hinder for utvidelse av landområder for næringsvirksomhet eller energiproduksjon der det foreligger geografiske muligheter for det. F.eks. Vannkraft, bølgekraft, tidevannskraft, solcelle eller vind
Økologisk bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • Bidra til å redusere klimautslipp med 50 % innen 2030 • Bidra til en forsvarlig ressursforvaltning • Ivareta og utvikle «grønne» løsninger • Marint biologisk mangfold er viktig, både i verdi av sin egenart, men også indirekte ved at flere naturtyper fungerer som oppvekstområder for kommersielt viktige arter som fisk og skalldyr
Miljøkrav i offentlig budsjettering og anskaffelser	<ul style="list-style-type: none"> • Oversikt over egne utslipp gjennom klimabudsjett og regnskap • Solcelle som energikilde i kommunale bygg • Fremme bærekraftige løsninger gjennom offentlige anskaffelser. Nullutslippsboliger og + boliger
Transport med nullutslipp	<p>Fremme</p> <ul style="list-style-type: none"> • El-biler • El-busser • Hydrogenløsninger • El-motorer i båter
Ladestasjoner	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for etablering av ladestasjoner for biler og båter
Rent vann og gode sanitære forhold	<ul style="list-style-type: none"> • Toalettkapasitet for besøkende • Bedre infrastruktur for kommunale avløp - redusere direkte utslipp til sjøområder • Sikre og overvåke nedslagsfelt drikkevann

	<ul style="list-style-type: none"> Lage en kommunal tiltaksplan mot plast- og marin forurensning, tilpasset lokale forhold og de utfordringer og tiltak det er realistisk å ta tak i
Renovasjon	<ul style="list-style-type: none"> Gode avfallsplaner Avfallsmottak for båter Gode renovasjonsordninger for innbyggere og besøkende
Masseuttak	<ul style="list-style-type: none"> Utnytte regulert masseuttak ved Steffenakken. Lage detaljreguleringsplan for området. Vurdere å benytte arealet til parkering/næring når masseuttaket er fullført. Ha langsiktig forvaltning av mineralressurser. Dette inkluderer å se på gjenstående reserver og å hindre at ressurser blir gjort utilgjengelige av andre arealformål

6 Godt samarbeid

Samarbeid er en forutsetning for å nå FNs bærekraftsmål og målene vi har for utviklingen i Moskenes. På det åpne møtet i Sørvågen ble temaet «Åpenhet i kommunen» løftet fram. Innbyggerne som deltok meldte om manglende svar på spørsmål og henvendelser, for lite åpenhet og innsyn, de ønsket bedre dialog med politikerne, at administrasjonen skulle være mer tilgjengelig, at saker og planer som legges fram var lettere å forstå, at informasjon fra administrativt og politisk nivå ble bedre.

Å arbeide for en mer åpen kommune blir derfor viktig for kommuneorganisasjonen. Dette vil gi tillit, sikre at innbyggernes og samarbeidspartneres synspunkter kommer bedre fram og dermed føre til bedre beslutninger. Det vil også bidra til at vi tar ansvar sammen.

Vi er for få og skal vi komme noen vei må vi dra sammen. Administrasjon og politikerne må spille på lag med folket

Kommuneorganisasjonen er sårbar i dag med få fagpersoner på de fleste områder. Gjennom økt interkommunalt samarbeid kan denne sårbarheten reduseres. Både faglige nettverk, oppgavedeling, oppgavefelleskap, vertskommunemodeller og interkommunale selskap kan være aktuelle samarbeidsformer. Kommunesammenslåing kan også være aktuelt dersom alle kommunene er med.

Slik vil vi ha det	Slik gjør vi det
Godt samarbeid i Moskenes	<ul style="list-style-type: none"> Tilrettelegge slik at det er lett å få innsyn i saker og planarbeid, følge politiske møter (streaming), delta i prosesser, engasjere seg og si sin mening Bruke kompetansen til lag og organisasjoner og næringsliv når kommunen utarbeider saker og planer Aktivt informasjonsarbeid overfor innbyggere og næringsliv – forutsigbare kanaler – aktivitetskalender for hele kommunen

	<ul style="list-style-type: none"> • Understøtte frivilligheten og utnevne kontaktperson som kan bistå med søknader og veilede i kommunale prosesser • Samarbeide om helhetlige og sammenhengende tjenester internt i kommunen – være <i>en</i> kommune overfor innbyggerne
Godt samarbeid i Lofoten	<ul style="list-style-type: none"> • Felles planarbeid i Lofoten for å effektivisere planprosessene og sikre økt kompetanse • Utnytte mulighetene som ligger i Lofotråd-samarbeidet, samarbeid med nærings- og bransjeorganisasjoner i Lofoten • Være aktiv i utformingen av ordningen med besøksbidrag og videreutvikling av infrastruktur for å håndtere turismen • Gjester ser ikke kommunegrenser og Lofoten er en felles merkevare. Bidra til gode strukturer for samarbeid med reiselivet for å drive felles koordinering og god besøksforvaltning • Etablere flere forpliktende interkommunale samarbeid for å redusere kommunens sårbarhet og øke muligheten for å etablere sterkere fagmiljø • Vurdere interkommunalt samarbeid ved større investeringer innen vann og avløp for å redusere kostnader og sårbarhet • Styrke de regionale helsesamarbeidet • Vurdere kommunesammenslåing dersom alle kommunene viser vilje til å gå sammen • Styrke faglig samarbeid mellom kommunene som fremmer kompetansebygging, gjennomføringsevne og mulighet for å få til samarbeid med UH-sektoren (Universitet/høgskoler), drive større utviklingsprosjekter mm

Foto: Johnny Mazzilli

Hvordan rigger vi kommuneorganisasjonen?

Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Hvordan trenger vi å rigge kommuneorganisasjonen for å nå våre samfunns mål?

I 2021 var våre driftsutgifter per innbygger på 178.000 kr og driftsinntekter per innbygger på 154.000 kr. Kommunen har en ubalanse i driften og et stort opparbeidet underskudd og vi må derfor iverksette en stor snuoperasjon i årene som kommer. Kommunen må også arbeide med å utvikle sin kapasitet og kompetanse for å sikre tjenestene.

Høsten 2022 jobbet vi i Moskenes kommune med et forprosjekt som skulle avdekke behovet for organisasjonsutvikling framover. Prosjektet var finansiert av Statsforvalteren i Nordland og gjennomført med bistand fra KS Konsulent.¹

Behovet for bedre økonomistyring ble avdekket og dette omhandler både rutiner og systemer, men også ledelse, organisering og organisasjonskultur. Tilgang på kompetanse og bruk av vikarbyrå er også en viktig del av dette.

Det ble funnet store variasjoner mellom de tre tjenesteområdene som ble kartlagt. Grunnskole og barnehage hadde jobbet med sin kvalitetsutvikling over tid, de hadde deltatt i ulike statlige satsinger og spesielt innen grunnskole har de evnet å følge dette opp i egen enhet. Dette arbeidet skal videreføres.

¹ Et bærekraftig Moskenes. Rapport fra forprosjektet.

Innen helse og omsorg ble det avdekket et mer alvorlig utfordringsbilde. Konklusjonen var at vi må etablere et tydelig utviklingsprosjekt både for å utvikle innholdet i tjenestene og organisering av tjenestene. Det ble derfor foreslått at det etableres et eget delprosjekt for organisasjonsutvikling innen dette området.

Innen teknisk tjenester, herunder samfunnsutvikling var det også store utfordringer. Her driftes det på et nøkternt nivå, men oppgaver, utredninger, utarbeidelse av planer etc. blir ikke utført/utarbeidet fordi kommunen mangler kompetanse og kapasitet.

For å rigge organisasjonen vår best mulig vil vi arbeide med følgende temaer framover:

- Ledelse
- Økonomi og styring
- Organisasjonsutvikling, herunder justering av organisasjonen og utvikling av en mer åpen kommune
- Kvalitet og tjenesteleveranse

Arbeid med oppgaveløsning gjennom interkommunalt samarbeid vil også bli prioritert, jfr kapittel 6 ovenfor.

Foto: Moskenes kommune

